

**Vlastní jméno Květu Nazaretského,¹
podle zákona přátelství „Přítel je druhé já“
kdysi poskytnuté Kvítku nevinnosti, Edmundovi,
ke spásnému užití,**

dnes veřejně přenesené na divadlo a tam představené
přeslavnými, převznešenými a ušlechtilými mládenci rudimentisty
v akademickém gymnáziu Tovaryšstva Ježíšova v Praze u sv. Ignáce
prvního dne měsíce června roku 1740.

NÁMĚT

Edmund sál úctu k Bohu již s matčíným mlékem a usilovně ji pěstoval i tehdy, když se se svým bratrem pilně věnoval studiím v Paříži, vzdálen z dohledu přezbožné matky. Proto dosáhl od Toho, jemuž je potěšením pobývat se syny lidí, takové milosti, že se Božské Dítě zjevilo svému milému Edmundovi a naučilo ho, jak užívat Jeho nejsvětějšího jména k co největšímu prospěchu. Tak přibližně Magnum speculum exemplorum, heslo lus, exemplum 7.

PŘEDEHRA

Květ Nazaretský, bělostný a červený,² pocítí lítost nad tím, že Květ nevinnosti,³ který pro své jméno⁴ jakoby zapáchal světem, je zaslepenou Smrtkou⁵ spolu s ostatními kvítky marnosti⁶ téměř odsouzen za oběť⁷ věčné smrti, a na radu Božské Lásky se přimkne k zákonu přátelství „Přítel je druhé já“. Podle něj tento květ, jenž mu byl jinak barvami podobný, označí znamením a vůní svého jména, aby mohl být hned přesazen do nebeského údolí.⁸

¹ Tj. Ježíše Krista.

² Motiv bílé a červené barvy, symbolizujících nevinnost a cudnost, stejně jako motiv bílých a červených květin (lilie a růže) prostupuje celou hrou. Srov. např. vysvětlení této symboliky ve v. 78–79 a v epilogu.

³ Tj. Edmund.

⁴ Mohlo by se jednat o hříčku se jménem „Edmundus“ a lat. slovem *mundus*, *i, m.* – svět. Podle české synopse je však tímto jménem míněno označení Edmunda jako „květu“, což naznačuje jeho mladý věk. Smrtka ho proto chce zahubit spolu s ostatními „kvítky“, tedy chlapci, kteří na rozdíl od Edmunda nacházejí zálibu jen ve světských, pomíjivých věcech.

⁵ Lat. *Libitina*, *ae, f.* – staroitalská bohyně smrti, Morana.

⁶ Tj. nezdární chlapci.

⁷ Lat. *olibanum*, *i, n.* – kadidlo, v české synopsi přeloženo jako „pec“. Chlapci, kteří nedbají na Boha, po smrti skončí v pekle a budou odsouzeni k věčné smrti, tj. věčnému zatracení (nezemře jen jejich tělo, ale i duše).

⁸ Lat. *Tempe* – thessalské údolí mezi Olympem a Ossou, příslovečné svými přírodními krásami, zde v obecném významu „půvabné údolí“.

1. SCÉNA

Edmund se chystá vypracovat úlohu o Jezulátku, kterou mu zadal učitel. Nejprve se však odebere do kaple, kde svou práci svěří Jezulátku samému.

- Edmund: Námět: „Připravíš dítěti Jezulátku jako Jeho ctitel
lože, růžemi a liliemi vysteleš nitro
něžně milujícího srdce.“ Ó, práce nad všechn
med sladší! Ó učiteli! Kéž bozi toho muže
5 milují! Poskytuješ mé lásce vytouženou potravu,
která chutná sladce! Celé srdce
a všechny síly napnu k dílu, abych dokázal,
do jakého měkoučkého, líbezného, rozkvetlého,
růžového a mléčně bílého lůžka ve svém srdci
10 bych chtěl uložit svého chlapečka.
Co však zmůžeme, nepřispěje-li našemu přání
příznivý vánek z nebes?⁹ Nic. Proto je prospěšné
požádat vroucí modlitbou o pomoc Toho,
kdo bude předmětem mé básně a úsilí mé lásky.
15 Philothee!¹⁰
- Philotheus: Bud' zdrav, Edmunde, co tě sem přivádí?
Edmund: Co bych já, známý host, mohl žádat? Řekl bych, že to víš.
Philotheus: Ještě jsi se nenasytil pohledu na nebeské Dítě?
Edmund: Ach! Žádný den mi ho nevyrvé z pamětlivé mysli!
Dovol, abych se znovu na chvíličku podíval na divadlo
20 lásky, které jsi vystavěl ve svatém příbytku.
- Philotheus: Líbí se mi
tvůj horlivý zápal. Užívej si svých radostí,
mě volají jinam mnohé starosti o dům.¹¹
- Edmund: Ó, Děťátko stvořené z medu a také z květu
panenského mléka a z nitra růží,
25 otvírám dům svého srdéčka, přijď sem jako můj host!
Veškerou silou své duše se vrhám do Tvého objetí!
Avšak pro takového obyvatele ještě není sídlo
dost vyzdobeno vzácnými látkami, chybí baldachýny,
které by se ti líbily. Horoucně toužím
30 připravit síň hodnou Tvého Božství. Proto, jak je zvykem
ve stavitelském umění, nejprve nastíním náčrt

⁹ Lat. *Favonius*, ii, m. – vlahý, jarní vítr. Zde snad metaforicky míněn Duch svatý.

¹⁰ *Philotheus* – jméno odvozené z řec. *filó* – miluji a *theos* – bůh.

¹¹ Lat. *Lares*, um, m. – domácí ochranné božstvo, zde v obecném významu „dům, domov“.

- 35 perem na tabulku. Veď mou neobratnou ruku,
Božský Tvůrce světa, nadiktuj mi, jak to mám udělat!
Má přání se na lehkém vánku rozletí na paestské louky,¹²
do Adónidových zahrad, zamírím do krámků
vonících myrhou, na břehu Gangy nasbírám
tolik perel, kolik jich ukrývají mateřské mušličky.
Popustím otěže důvtipu, ať se z nitra mé lásky
vylíje vše, čeho je schopen.
40 Miluji učitele, líbám jeho něžnou ruku!

2. SCÉNA

Zatímco Edmund pracuje na zadané úloze, po boku mu stojí Jezulátko přestrojené za malého chlapce a pomáhá mu.

- Florimundus:¹³ Krkavci, odneste si ty tabulky! Dokáže snad někdo
sledovat učitelovu němou mysl? Ten blázen nám předložil
tajemné myšlenky v příliš temných obrysech.
Edmund: Proč se hněváš, Florimunde?
Florimundus: Jestli mi nepomůžeš,
45 dám škole sbohem.¹⁴
Edmund: Bratře, z nebe si vyžádej
světlo, které ti pomůže.
Florimundus: To jsem také udělal,
a přece jsem uvízl v nesnázích.¹⁵
Edmund: Neklesej na duchu, dám bratrovi ze svého
tolik společného světla, kolik můžu.
Vezmi si pero, dej se znovu do veršování.¹⁶
50 Florimundus: Slibuješ mi pomoc?
Edmund: Věř s bratrskou důvěrou,
že myšlenky, které splynou shůry, ti předám
rád a ochotně. Víš, že tě mám rád!
Florimundus: Rychle tedy váhajícímu podej pomocnou ruku.
Edmund: Ó Jezulátko, pomoz mi s verši, které jsou Ti zasvěceny!
55 Florimundus: Námět: „Připravíš dítěti Jezulátku jako Jeho ctitel lože.“
Jakému dítěti? Kde? Jak tento dvojsmyslný úkol
mučí mou hlavu! Odkud mám začít? Nevím.

¹² *Paestum* – město v západní Lukánii, kde rostlo hodně růží a úroda byla dvakrát do roka.

¹³ *Florimundus* – jméno odvozené z lat. *flos, floris, m.* – květ.

¹⁴ Lat. *mitto Minervae nuncium*, doslova „rozvedu se s Minervou“ (*mittere n. remittere nuntium* – rozvést se).
Jméno bohyně Minervy je zde použito v přeneseném významu „vzdělávání“, „škola“.

¹⁵ Lat. *aqua haeret* – voda ve vodních hodinách se zastavila, přeneseně „vyskytla se překážka“.

¹⁶ Lat. *repete Musaei otia*, „dej se znovu do činnosti, kterou ve svém volném času provozoval Musaeus“.
Musaeus, i, m. – bájný potomek Múz, zakladatel poezie.

- Edmund: Jezulátko! Namísto slaměných jeslí si zvol mé srdéčko,
tento tělesný příbytek podivuhodně vyzdobím.
- 60 Jezulátko: Řekni „bělostný“. Záře¹⁷ věčného světla
si žádá, aby srdce zářilo jako sníh.
- Edmund: Budu tedy veršovat takto:
Ozdobím bělostný příbytek jiskřivým sněhem.
- Florimundus: To je mučení, tato duševní práce! Edmunde! Nenapadá
mě žádný bod, odkud bych mohl začít tkát osnovu
- 65 sloky! Prosím, postup mi aspoň konec jedné niti
pro mé verše.
- Edmund: Postoupím; abych podnítil tvou fantazii, piš si:
„Jezulátko! Namísto slaměných jeslí si zvol mé srdéčko,
tento bělostný příbytek ozdobím jiskřivým sněhem.“
- Florimundus: Dobře, vložím tyto verše do vlastní úlohy.
- 70 Edmund: Panenská ctnost stříbrem překoná lilie,
J. a E.: Boží láska bude zlatou korouhví mého srdce.
- Florimundus: „Růžemi a liliemi“: jakpak to? Kde vzít
růže? Kde lilie? Učiteli se snad zdá, že v zimě
se na polích smějí jarní květiny.
- 75 Edmunde! Zbav mého ducha trnů!
Co mají znamenat ty růže? A co lilie?
- Edmund: Jsou to různé obrazy
a symboly ctnosti.
- Florimundus: Jaké? Pouč mě.
- Edmund: Růže je vrozená červen před pouhým stínem něčeho
nečestného, lilie svit hříchem neposkvrněné mysli.
- 80 Jestliže toužíme pokrýt nitro svého srdce
zlatým kovem, ať tam vstoupí láska k těmto věcem.
- Florimundus: Už mám nit. Ať tedy verše plynou takto:
V našem srdci ať kvetou mnohé bělostné lilie,
v hlubinách srdce ať jsou dary Paesta¹⁸ bez trní.
- 85 Edmund: S pokornou tváří natrhám fialky a růže,
vím, Jezulátko, že květinovým ložem nepohrdneš.
- Jezulátko: To ne. Rád leží v liliích a živí se jimi.

¹⁷ Hříčka s dvojím významem slova *candor, oris, m.*, které znamená „bělostná záře“, ale také „čistota“, „nevinnost“.

¹⁸ Tj. růže.

- Edmund: Nezdá se mi to dost líbezné. Chci, aby to znělo takto:
Doufám, že se jimi bude chtít živit a ležet mezi nimi.
- 90 Florimundus: Hej, nejmilejší tečka ukončila práci!
- Edmund: Vzdávám díky Tobě, Jezulátko,
pod jehož vedením uběhla tato posvátná práce!

3. SCÉNA

Přichází posel od matky, přináší dopis, plátěnou látku i dva žíněné pásy.¹⁹ Florimundus se na matku hněvá. Edmund jása.

- Paulillus:²⁰ Sláva! Panáčky, očekávaný posel šťastně
dorazil a jak se domnívám, přináší vám dárky
95 od drahé matičky. Supí totiž pod těžkým břemenem.
- Florimundus: Říká, že přichází z Verony?
- Edm. a Flor.: Přikaž mu, ať přijde sem.
- Posel: Budte zdraví, matčini miláčky!
- Florimundus: Co to tíží tvá ramena?
- Edmund: Je naše milovaná matka zdravá a šťastná?
- Posel: Dovol mi sundat si ten ranec.
- Florimundus: Co se skrývá
100 pod tímhle obalem? Moc se mi to líbí.
- Posel: Vaše milovaná rodička se má dobře a přeje si,
aby se měli dobře i její chlapečkové. Chce, aby
ve zdraví užívali těchto matčiných darů.
- Florimundus: Ty rychle přečti
matčin list, já zatím dychtivě rozbalím,
105 co se skrývá pod tímto obalem.
- Edmund: „Tisícere pozdravy
od pramene spásy. Synáčky, moji miláčky
a jediná matčino láska! Zde máte něco z mé spíše,
jak víte, skromné a chudé, abyste mohli trochu
obnovit své síly a pak se dál pilně
110 věnovat studiu.²¹ Připojuji pěkné lněné plátno,
abyste mohli chodit na veřejnosti hezky oblečení.
Lidem venku se musíte líbit. Víc bych si však přála,
abyste se zalíbili Bohu sněhobílou myslí.
Tu si hleďte zachovat tak, že si opásáte boky drsným

¹⁹ Lat. *cilicium*, *ii*, *n.* – hrubá látka z kozí srsti, přenesené oděv či pás z hrubé látky, který nosili kající pod svrchním šatem.

²⁰ *Paulillus* – jméno zřejmě související s lat. *paulus*, *a*, *um* – malý, slabý.

²¹ Lat. *Pallas*, *adis*, *f.* – poetické přízvisko bohyně Athény, zde v obecném významu „vzděláná“.

- 115 žíněným pásem, jinak vzpurné tělo
 snadno očerní bělost nevinného srdce.
 Udělejte to z lásky k Jezulátku, které mělo
 kdysi hrubou, pichlavou slámu místo
 měkkého lože. Poslechněte matčina napomenutí
 120 a buďte zdraví.“
- Florimundus: Co má znamenat to štětinaté brnění?
 A ten pás hrozící ostny? Mám si s ním opásat ruce?
 Nebo nohy? Má splývat kolem krku místo náhrdelníku?
 Běda mi, v tom oděvu se skrývá pichlavý ježek!
 Pryč s tou zlou věcí, co kouše mnohem víc než komár!
- 125 Edmund: Florimunde! Ten list oplývá medovými slovy.
 Florimundus: Ano, slova jsou medová, dary se však ježí trny.
 Matka je šílená žena!
- Edmund: Ach, můj úctu
 k rodičce!
- Florimundus: Když mě obléká do hrozného oděvu
 z ostružiní a žíní? Z toho mám poznat, že své syny
 130 miluje? Zvukem stříbra by byla dokázala, jak nás miluje.
- Edmund: Pro mě je tento pás víc než talent zlata.
 Florimundus: Vezmi si ho. Vzdávám se práva na svůj dar.
 Edmund: Velmi jsi bratra potěšil! Ale co chceš
 dát matce oplátkou za její lásku?
- Florimundus: Oplát jí pozdrav.
- 135 Edmund: Skvělý muži, vrať sílu svým nohám
 znaveným cestou. Než mi skončí škola
 a budu mít opět volno, abych rychle perem načrtl pár slov,
 zdržím tě od zpáteční cesty.
- Posel: Zítřka se sem vrátím.

4. SCÉNA

Když zvon svolává do školy, Cosmophilus²² a ostatní druhové, kteří jdou bratrům vstříc, se dívají Florimundovu smutku a Edmundově veselosti. Část druhů schvaluje a chválí matčiny dary, část soucítí s Florimundovým bédováním.

- Charinus:²³ Vzduch rozeznívají zvony, jimiž Múzy volají
 140 své stoupence k práci.
- Cosmophilus: Běda opozdílům!

²² *Cosmophilus* – jméno odvozené z řec. *kosmos* – svět a *filó* – miluji tj. „milovník (pozemského) světa“. Toto jméno obvykle nosí záporné postavy zhýřalců, event. samotný ďábel. Zde však jeho nositel patří do skupiny spořádaných chlapců, kteří se přátelí s Edmundem.

²³ *Charinus* – jméno odvozené z řec. *charis* – půvab, vděk, milost.

- Charinus: Odpykají si
obvyklý trest.
- Alanus: Bude dobré popohnat Edmunda napomenutím.
- Musulus:²⁴ Edmunde!
- Rosillus:²⁵ Florimunde! Rádi vás doprovodíme
na cestě do školy.
- Edmund: Mé zpoždění způsobil
posel, který přišel od matky.
- Charinus: A přišel s dobrou zprávou?
- 145 Edmund: Naplnil mého ducha radostí. Přinesl dar,
který je pro mě víc než zlato.
- Cosmophilus: Podívejme se na něj.
- Všichni: Dovol nám to.
- Edmund: Dovolím.
- Florimundus: Běda, jak smutně zní uším školní zvonek!
Raději bych doprovázel Tityra²⁶ do ovčína,
než šel do školy.
- Charinus: Florimunde! Jaká nešťastná hvězda
150 tě nutí k nářku?
- Alanus: Je ti snad škola nemilá,
protože se tam bojíš?
- Musulus: Trápí tě snad zapomenutý úkol,
který jsi měl přinést?
- Florimundus: Úkol mě nechává klidným.
- Rosillus: Přišla ti snad z vlasti špatná zpráva?
- Florimundus: Ó, chová se ke mně, svému synovi, jako macecha!
- Rosilus: Dotkl jsem se nějaké rány v jeho duši.
- 155 Cosmophilus: Edmundova radostná tvář však hlásí opak.
- Edmund: Hle, moji drazí přátelé, jakým svatým darem oblažila
matka své syny!
- Florimundus: Blázne, čím se to veřejně
chlubíš? Měl bys říct spíš dary nenávislné macechy
než řádné matky.
- Edmund: Nepohrdej
160 matkou, Florimunde!
- Florimundus: V mých slovech není žádná křivda.
Chce, aby náš poslední den přišel předčasně.
- Edmund: Mluvíš hlouposti. Podívejte se, druhové moji,
jak zbožné je matčino přání. Jak svatě touží,

²⁴ *Musulus* – jméno snad související s lat. *Musa*, *ae*, *f*. – Múza.

²⁵ *Rosillus* – jméno odvozené z lat. *rosa*, *ae*, *f*. – růže.

²⁶ Lat. *Tityrus*, *i*, *m*. – pastýř z Vergiliových *Bukolik*. Běžně používáno jako jméno pro pastýře nebo v obecném významu „pastýř“.

- 165 abychem se vystříhali pelyňku, který vychytralá rozkoš nabízí smyslům smíšený s medem.
 Charinus: S těmito znaky svatosti byl, myslím, vykreslován Bruno.²⁷
 Cosmophilus: Kdo vede přísný život, nosí tyto zbraně.
 Alanus: Sluší tomu, kdo následuje Krista.
 Musulus: Ano, tomu, komu věk mozoly ztrojnásobí kůži.
 170 Rosilus: Prosím, Edmundě, jak se to používá?
 Char. s ním: Co je to za pás?
 Edmund: Tím si opásám boky, tímhle stáhnou ramena, z obou stran bude splývat místo náhrdelníku. Myslím, že tak se používá.
 Cosmophilus: Budeš to nosit na holém těle?
 Musulus: Ať bozi chrání!
 Edmund: Ano, na úplně holém těle, aby o tom věděl jen Bůh.
 175 Rosilus: Já bych to nedělal, ledaže bych přišel o rozum.
 Musulus: Ani já.
 Charinus: Já bych si naopak ten zíněný pás sám toužil obléct, třebaže má děsivé trny.
 Alanus: Totéž cítím já.
 Florimunde! Stem polibků ucti matku, která své syny oblažila tak spásným darem.
 180 Edmund: Slyšíš, bratře?
 Florimundus: Slyším výmysly chorého mozku. Kamarádi, nechte být ty, kteří se zrodili pro zakuklený chór.²⁸ Přirozenosti našeho kvetoucího věku přísluší, abychem žili veselý život.
 Edmund: Florimunde! Pohrdáš matčiným napomenutím?
 Charinus: Pronesl to
 185 žertem. Avšak hle, již podruhé zazvonil školní zvonek.
 E. a ostatní: Zanechme otálení.

5. SCÉNA

Když spolužáci ukazují své úlohy, Edmund předloží nejlepší práci. Dostane proto za odměnu voskovou sošku Jezulátka.

Učitel: Práce střídá práci a duch se zabývá stále novými plány, jak to vyžaduje píle vedoucího školy. Hej, učená družino!

²⁷ Zřejmě míněn sv. Bruno, zakladatel řádu kartuziánů.

²⁸ Tj. mnichy.

- 190 Za svou práci si odnesete odměnu. Podívám se, jestli jste učinili zadost mé naději a věnovali úloze stanovený čas. Nebo se odvážíte veřejně a s plným vědomím říci, že jste kvůli hře tajně neodebrali nic z času, který bylo třeba věnovat
- 195 jediné Minervě?
- Všichni: Podle tvého příkazu jsme pilně seděli po stanovenou dobu.
- Edmund: Já jsem přidal dvě hodiny.
- Alanus: Byl jsem přilepený k psacímu pultíku jako polyp.
- Učitel: Výtečné dílo mi postačí jako jediný důkaz odvedené práce. Odevzdejte škole, co jí patří.
- 200 Uvidím, jestli si za úkoly, které nesete, zasloužíte odměnu, nebo trest. Přeji si ostatně několik z vás odměnit. Vítěz si odnese velmi vzácné dary, slibuji.
- Edmund: Ó, dej Bůh,
- Všichni: A já také!
- 205 Učitel: Podívejte: o tohoto krásného chlapečka²⁹ jste měli svou školní úlohou bojovat.³⁰ Z tohoto daru se bude těšit ten, kdo odevzdá nejlepší práci. Charine, tvé verše kulhají. Alane, běda! Odchýlil ses od mého zadání. Fuscule,³¹ to je hanba, jak to vypadají tvá písma? Psala ti je snad slepice?
- 210 Fuscus: Pero mi svedlo ruku stranou.
- Učitel: Rosille! Tak ne: ztratil jsi se v tom, co jsem chtěl. Zatím mým představám neodpovídá žádná práce. Ale chci vyzkoušet Edmundův důvtip.
- 215 Edmund: Učiteli, odhal chyby, potrestej omyly, dej mi, co si zasloužím.
- Učitel: „Jezulátko! Namísto slaměných jeslí si zvol srdéčko, ozdobím bělostný příbytek jiskřivým sněhem.“ Těmito verši ho k sobě pěkně lákáš, Edmund. Líbí se mi.
- 220 Edmund: Láska do nich vpletla lilie a stejně tak růže.

²⁹ Lat. *Narcissulus* – dosl. „malý Narcis“, narážka na pověstnou krásu této mytologické postavy.

³⁰ Lat. *Mavors, tis, m.* – arch. a básn. tvar od *Mars*, bůh války, zde v obecném významu „boj“.

³¹ *Fuscus* – jméno snad odvozené od adjektiva *fuscus* – černý, tmavý.

- Učitel: „Panenská ctnost stříbrem překoná lilie,
Božská láska bude zlatou korouhví mého srdce.“
Verše plynou překrásně, skvostně, výtečně.
Myslím, že Edmund jako jediný získal palmu vítězství.
225 „S pokornou tváří natrhám fialky a růže,
doufám, že se jimi bude chtít živit a mezi nimi ležet.“
Odvážil se někdo použít stejně květnatý
styl?
- Florimundus: Chtěl bych, abys posoudil plod mé
práce, snad nebude méně cenný.
- 230 Učitel: Že by ti bratr přenechal vítězství? Udělám, co žádáš.
„Jezulátko! Namísto slaměných jeslí si zvol srdéčko.“
Běda, Florimunde! Ten verš zní jako krádež!
„Tento tělesný příbytek podivuhodně vyzdobím.“
Velmi půvabné! Tento verš je hoden chvály.
235 „V našem srdci ať se zelenají mnohé bělostné lilie,
v hlubinách srdce ať jsou dary Paestu bez trní.“
Běda, co to je, Florimunde! Tyto verše nesouvisle poskakují,
stejně jako tvůj duch. Ne, ve srovnání se svým bratrem
si nezasloužíš nic. Edmundova velmi půvabná
240 a důvtipná práce si tedy jako jediná zaslouží vítězství
a stanovenou odměnu. Vezmi si tento dar.
- Edmund: Vděčně líbám učitelovy dobrotivé ruce.
- Učitel: Mládenci, proč se na svého druhu mračíte
a díváte se na něj úkosem? Hoříte závistí?
245 Upokojte se, přineste do školy úkoly vyzdobené
stejným úsilím a já vás ozdobím podobnou odměnou.
Nyní se smíte věnovat hrám a počestnému odpočinku.

6. SCÉNA

Někteří z druhů Edmundovi závidí a kují zlé pikle, aby ho obrali o jeho odměnu. Florimundus se s nimi dohodne na odměně³² a souhlasí, že zařídí, aby se jejich přání naplnila.

- Amentius:³³ Tak tedy jediný Edmund? Ten kluk s ohrnutým nosem
má být nazýván vládcem školy?
- 250 Higinus: Strpíme, aby v čele školy
stál takový cvrček?
- Rosillus: Komu v boji pomáhá učenější ruka,
ten snadno dobude vítězství.

³² K dohodě o odměně ve skutečnosti dojde až v 8. scéně.

³³ *Amentius* – jméno odvozené z adjektiva *amens*, *ntis* – bláznivý, šílený.

- 255 Musulus: To jsem tušil už dřív. Víím, že Edmund je jinak nepříliš bystrého ducha. Kdyby nečerpal své verše z cizího pramene, ale z vlastního, vyvolaly by nevolnost.
- Amentius: Nářek je k ničemu. Máme právo mu sebrat nečestně získanou cenu.
- Higinus: To můžeme udělat bez obav.
- Rosilus: Podle práva patří vítězství nám.
- Amentius: Dokonce přímo mně.
- 260 Celé dny i noci jsem byl ponořený do studia, moje báseň chutná po okousaných nehtech a teď má veškerá naděje, kterou jsem do práce vložil, přijít vniveč?
- Musulus: Přátelé, nikdo z nás nesmí být nařčen z nečinnosti. Co by tomu řekl otec? A matka?
- Higinus: Zastav zbytečný přival nářků. Vyložím své úmysly, které jistě schválíš.
- Rosilus: Jaké?
- 265 S Musulem: Vylož je a velmi rozveselíš našeho ducha.
- Higinus: K čemu je třeba rozdírat si srdce žlučí? Je snadné vztáhnout ruku se srpem na cizí úrodu. Potřebujeme jen způsob, vhodný způsob, jímž se dá všechno koupit i bez peněz.
- 270 Amentius: Tuším, že myslíš na krádež. Fuj! Krást není dovoleno. Lsti jsou dovoleny. Víím, že Florimundus se k této práci rád přidá.
- Rosillus: Ten? Myslím, že by sotva chtěl bratra podvádět.
- Musulus: Co? Kdyby jen mohl, vyškrábal by mu oči. Ten má bratra rád, ano, jako pes kočku.
- 275 Rosilus: Podívejte, je tady!
- Florimundus: Hej, druhové moji, rychle, míče na hřiště! Proč tu otálíte, jste snad nemocní?
- Amentius: Dobře to říkáš, jsme nemocní, hnula se nám žluč!
- Florimundus: Kdo vám hnul žlučí?
- Všichni: Tvůj bratr.
- Florimundus: Krkavce na toho krocánka! I mně tenhle dráp

- 280 vězí v ráně. Proto dychtím po hře,
abych ulehčil své mysli od oprávněného smutku,
který mi ve škole způsobil neblahý osud.
Higinus: Byl bych raději, kdybys nám poradil³⁴ nějaký lék.
Amentius: Máme v úmyslu odměněného podvést.
Rosillus: Lstí, ne zlodějskou
285 rukou.
Florimundus: Chcete, abych ho připravil o sošku, kterou dostal?
Všichni: Po tom dychtivě toužíme.
Florimundus: Prosím, hned vám předložím svůj plán, jak ho ošidit.
Pro toto umění jsem jako stvořený.
Musulus: Ta záležitost však budí mnohé obavy.
Ros. s ním: Ta záležitost je plná nebezpečí.
Florimundus: Ať si, přeje nám
příležitost a právo je na naší straně, snadno toho dosáhnu.
290 Musulus: Ale jakým způsobem chceš, prosím tě, provést
své úmysly?
Florimundus: Edmund se rozhodl věnovat zítřejší den
radovánkám. Chce Jezulátku
vystavět jesličky;³⁵ tak nám snadno
padne za kořist.
Všichni: Nejdřív nám však řekni, co máme dělat,
295 svěříme se tvému vedení.
Florimundus: Chci tedy, abyste si nasadili
klamavé a zároveň děsivé masky. Edmund
se dá se svými druhy na útěk.
Higinus: Tvůj úmysl,
Florimunde, se mi vskutku líbí.
Florimundus: Nezbyvá tedy nic jiného než lest
300 uskutečnit. Do toho, druhové moji,
já jako první položím základy našeho úkladu.
Všichni: Půjďme tam, kam nás zavoláš.

CHORUS

Symbolicky na různých předvádí povahu Mládí, které nestejně přijímá příval nebeských milostí. Neboť: Tato růže, rozvitá a nasycená jarní rosou, se těší ze světla a rozlehlého prostoru; jiná se skrývá v poupěti a neodvažuje se pustit slunce k něžným lístkům.
Claudianus.

³⁴ Lat. *Consus*, *i*, *m*. – římský bůh dobré rady, zde v obecném významu „rada“.

³⁵ Nápad sehrát jesličky se ve skutečnosti objeví až v následující scéně a jeho původcem je Alanus, nikoli Edmund.

7. SCÉNA

Edmund se chce v příhodný čas potěšit s darem od učitele a se spořádanými chlapci strojí Jezulátku jesličky. On sám, pevně opásán žíněným pásem, před nimi překypuje nebeskými rozkošemi.

- Edmund: Božské Dítě, stvořené z cukru
a nejčistšího medu! Naplňuješ ambrosií
305 ústa mého srdce. Ach, otevři závory srdce!
Prolom hradby, má mocná, silná lásco!
Sotva bych pro tento klenot našel bezpečnější pokladnu.
- Alanus: Edmunde, svěř ho mně! Mám
pokladničku, kterou kolem dokola svírají tři železné
310 pásy. Dovolím ti, abys ho tam uložil.
- Edmund: Ne! Nikdo tě nevytrhne z mé ruky,
Jezulátko!
- Filindus:³⁶ Dovol mi aspoň toto děťátko
obejmout a přivinout k hrudi.
- Edmund: Ani to ne.
Dovolím ti uctít ho polibkem; střež se ho však uchopit.
- 315 Sincerinus:³⁷ Jak ten chlapec roztahuje své půvabné rtíky do úsměvu!
- Filindus: Jaká má jiskřivá očička!
- Filindus: Růžové tváře!
- Sincerinus: Jako slonovina mléčně bílé čelo.
- Filindus: Ó, z tváře mu vyzařuje
čistá a živá láska!
- Filindus: Edmunde,
připrav tomuto maličkému důstojné lůžko.
- Edmund: To je nyní moje
320 hlavní starost. Ale kam, ptám se, ho mám uložit?
- Alanus: Poradil jsem ti jedno místočko.
- Edmund: To se mi nelíbí. Přál bych si ho uložit
na bezpečné a zároveň přístupné místo,
kde by ho bylo možné často uctívat polibkem.
- Filindus: Vystroj mu lože,
v jakém on sám kdysi našel zalíbení v betlémské jeskyni.
- 325 Edmund: Tvá rada je neproveditelná. Kde bych vzal peníze?
- Alanus: Edmunde, něco mě napadá. Podívej se sem!
Nepředstavuje tato skála scénu pro divadlo?
Je pěkně vyhloubená, není to vhodné místo pro jesličky?
Postavme zde teď hned jesličky, prosím.

³⁶ Filindus – jméno snad související s řec. *filó* – miluji.

³⁷ Sincerinus – jméno odvozené z lat. *sincerus*, *a*, *um* – upřímný.

- 330 Filindus: Schvaluji tvůj úmysl, neboť příjemnější námět pro pobavení sotva může být.
 Edmund: Ale kde jsou pastýři Paris a Daphnis?
 Filindus: A kde je prostý oslík, kterého volají na pomoc? A kde volek?
 Sincerinus: Kde jsou hudebníci, aby zazpívali nebeské verše?
 Alanus: Hle, přicházejí naši druhové,
 335 právě vhod. Teď bude náš počet pro divadlo odpovídající.
- 3 druhové: Jakou hrou tu osvěžujete ducha?
 Edmund: Přicházíte jako na zavalanou, naši tři druhové.
 Druh 1: Jaká starost tíží naše společníky?
 Edm. a Alan.: Chcete-li, přidejte se k nám. Rozhodli jsme se ukrátit si čas velmi příjemnou hrou.
- Druh 2: Připojíme se, povídej.
 340 Edmund: Chceme postavit jesličky jako živý obraz.
 Alanus: Jsou tu pro ten výjev vhodné skály, zbývá jen, aby jeden hrál pastýře, jiný si připjal křídla jako anděl, další aby předstíral volka, další oslíka.
- Edmund: Já poskytnu k uctívání děťátko,
 345 které nosím na srdci.
 Všichni: Ta hra se nám líbí.
 Druh 1, Sin., Fil.: Rozděľ úlohy.
 Edmund: Aby nevznikl prostor k rozepřím, raději losujme.
- Alanus: To připomínáš v pravý čas.
 Napíšu názvy rolí na kamínky.
 Všichni: Jen rychle!
 Alanus: Daphnis. Menalcus. Tytirus. Volek. Anděl.
 350 Oslík. Anděl. Anděl. Je na seznamu správný počet?
- Filindus: O jednoho méně.
 Edmund: Já netoužím být na seznamu. Budu hrát úlohu toho, kdo pečuje o oltář.
- Alanus: Dobře tedy, můžeme losovat.
 Cosmophilus: Jsem Daphnis.

- Alanus: Já anděl.
 Charinus: Já Menalca.
 Gratianus:³⁸ Co já?
 355 Sláva! Jsem oslík!
 Filindus: Já anděl.
 Sincerinus: A já také.
 Filindus: Já Tytirus.
 Amandus:³⁹ Aj, los ze mě udělal volka.
 Alanus: Nyní tedy ať se každý ustrojí tak,
 jak to odpovídá losu.
 Edmund: Já si obléknu roucho,
 které se hodí ke zbožné oddanosti.⁴⁰
 360 Cosmophilus: Nyní do díla. Každý ať zaujme příslušné
 místo na jevišti. Sem, Menalco, tam,
 Tytire; já, Daphnis, půjdu na tohle místo, andělé budou
 nahoře jako na kůru. Volku s oslíkem, postavte se
 vedle jesliček.
 Edmund: Uprostřed ať leží milované
 Božské Dítě.
 Cosmophilus: Ať zazní andělské verše.

8. SCÉNA

Florimundus s několika druhy v děsivých maskách zažene Edmunda zaneprázdněného zbožným úkolem a sebere mu voskovou sošku Jezulátka.

- 365 Florimundus: Hej! Sem, druhové! Jdeme právě včas na naši lest.
 Amentius: Jaký pěkný výjev se tu hraje!
 Dementius:⁴¹ Jak sladkou píseň
 zpívá sbor napodobující nebeské dvořany.
 Amentius: Vrhněme se na ně!
 Florimundus: Mírni se! Duše je lepší ovládnout
 plíživou hrůzou. Ať zazní medvědí
 370 bručení, spojené s vytím.
 Cosmophilus: Odkud zní ten zvuk? Co to je?
 Florimundus: Pojdte blíž, ale našlapujte potichu, jako kočky.
 Nejdřív zesilte bručení.
 Filindus: Běda! Přátelé! Řítí se na nás
 stádo medvědů nebo vlků. Musíme
 se spasit útekem.

³⁸ Gratianus – jméno odvozené z lat. *gratia*, *ae, f.* – půvab, milost.

³⁹ Amandus – jméno odvozené z lat. *amo*, *amare* – milovat.

⁴⁰ Zřejmě myslí svůj zíněný pás.

⁴¹ Dementius – jméno odvozené z lat. *demens*, *ntis* – bláznivý, šílený.

- Charinus: Edmunde! Copak nic
375 neslyšíš?
- Edmund: Přestaňte, chrání nás ruka Páně,
to závistivý hněv pekla⁴² ruší svatý klid.
Andělé, opakujte svou píseň.
- Florimundus: Hřmění otřásá
zemí.
- Filindus: Už dál nesnesu hrozby Avernu,
prchám!
- Florimundus: Na ně!
- Všichni: Běda, příšery!
- Edmund: Schovejte se
380 do skrýše, přátelé!
- Florimundus: Naše dílo dopadlo, jak jsme si přáli.
Hej, družino mých přátel! Odložte masky a ukažte znovu
svou tvář. Díky přešťastnému osudu jsme získali
vytoužený lup.
- Všichni: Máš kořist?
- Florimundus: Velmi půvabnou, podívejte.
- Všichni: Sláva! Ať žije
385 náš vojevůdce!
- Amentius: Zbavuješ mnohá srdce velkého smutku.
- Dementius: Teď ať si Edmund tleská sám sobě.
- Musulus: Teď ať se chlubí
svým triumfem, ten nespravedlivý vítěz.
- Higinus: Často se připomíná verš,
že nespravedlivě nabyté věci obvykle velmi špatně dopadnou.
- Florimundus: Ale komu kořist po právu připadne?
- 390 Rosillus: Ať je toho, kdo ji vzal jako první.
- Florimundus: Mě nepohání žádná
touha po této věci. Stačí mi,
že jsem podvedl svého bratra. Navíc je to
velmi nebezpečné; neboť kdybych tento lup
schoval u nás doma, snadno by ho náhoda přinesla
395 bratrovi na oči. A pak běda mé kůži!
- Rosillus: Určíme tedy losem, čím má být!
- Všichni: Rádi to vyzkoušíme.
- Florimundus: Avšak vítěz ať ví, že mi právo na kořist
nahradí stříbrem.
- Dementius: Na to máš právo.

⁴² Lat. *Styx*, *Stygis*, *f.* – řeka v podsvětí, metonymicky „podsvětí, peklo“.

- 400 Musulus: Splatím to pomocí dovoleného i nedovoleného, i kdybych
musel ukrást peníze matce.
- Higinus: Hle, tady jsou slonovinové kostky,
začni ty.
- Amentius: Hej, Merkure,⁴³ veď mou ruku!
Dobré znamení, na kostkách se černá deset teček.
- Dementius: Zmítám se mezi strachem a nadějí. Běda! Stihl mě
velmi neblahý osud!
- 405 Higinus: Ustup, kostky se mi šikovně
točí, tuším, že to bude dobrý hod. Při Herkulovi,
jsem vítěz! Kostky jsou pokryté černými znaky.
Spočítej je.
- Amentius: Ať tě bozi milují! Jsem vyhnán z náručí naděje.
Máš dvakrát pět znaků, o jeden víc než já.
- 410 Musulus: Přece jsem ještě nepřišel o všechnu naději.
Šťěstěno, roztoč kostku pro mé vítězství!
Běda! Na kostkách je po jedné tečce!
- Higinus: Hej, výhra náleží mně.
- Florimundus: Připomínám však, dej mi šest mincí,
kterým říkají stříbrňáky.
- Higinus: Zvýším cenu o sedmý.
- Amentius: Dnes mi svítila
nešťastná hvězda!
- 415 Dementius: Přivedli mě sem
ptáci věštící neštěstí.⁴⁴
- Musulus: Zdá se, že jsem vstal z lože
levou nohou.
- Florimundus: Přestaňte naříkat. Stačí,
že jsme tu věc získali. Má ji mít Petr nebo Pavel,
co z toho?
- 420 Higinus: Mí nejlepší přítelé! Napadá mě,
že snad já jediný budu považován za viníka krádeže,
budu-li prozrazen.
- Všichni: Vyžeň tuto obavu ze své úzkostlivé duše.
- Florimundus: Podezření z krádeže nemá
kde vzniknout.
- Higinus: Nikdo to neprozradí?
- Všichni: Přísaháme.
- Florimundus: Teď se s chutí podívám, s jakou tváří bude bratr
snášet své neštěstí. Musíme se rozdělit na skupiny.

⁴³ Římský bůh Merkur byl mj. bohem obchodu a všeho, co se týkalo zisku, tedy i hazardních her.

⁴⁴ Narážka na římský způsob věštění podle letu ptáků.

9. SCÉNA

Edmund se vzpomíná na strach, vzpomene si na dar, který zanechal v jesličkách, a povzbuzuje sebe i své druhy k návratu. Když tam však svůj božský poklad nenajde, rozplývá se v hořkých slzách.

- 425 Edmund: Ó hrůzo! Krutý omyl, jak mě zraňuješ!
Kde je vosková soška? Sladká podobizna mého miláčka?
Hrůza působící opomenutí mi nedovolila zdržet se,
abych si vzal svatou podobiznu. Ach, nešťastné
opomenutí! Co když soška padla za kořist vlkům
430 nebo někde leží a její voskové údy jsou rozmetány?
Alane! Sincerine! Nebo kdokoli jsi po útěku
zůstal nablízku, pojďte sem!
- Alanus: Nechají nás teď přízraky
vyjít z úkrytu?
- Sinc. a další: Není v okolí žádný nepřítel?
- Edmund: Les je tichý. A i kdyby hlučel povykem jako předtím,
435 já pohrdám nebezpečím. Vrhnu se do chřtánu smrti,
abych vyrval svou odměnu z ruky loupežníka.
- Alanus: Odvážíš se toho, i když neumíš bojovat?
- Edmund: Láska zmůže všechno
a odváží se všeho.
- Filindus: Ale co když tě lupič připraví o život?
- Edmund: Protože mi byl z větší části dán odjinud, nemůže
440 mě o něj připravit zcela. Jsme však pod Boží ochranou,
seberte odvahu. Kdo hoří upřímnou
láskou k Jezulátku, ať mě s hrdinským
srdcem doprovází na mé odvážné výpravě.
- Všichni: Jdeme.
- Alanus: Pokud nás
povedeš do nebezpečí jako první.
- Edmund: Bude-li mi tento svatý štít⁴⁵ chránit
445 čelo i hrud', budu úlohu velitele
vykonávat statečně.
- Gratianus: Přece je však třeba dodat si sílu
také zbraněmi.
- Edmund: Vezměte si druh zbraní,
jaký chcete, já vkládám veškerou naději v Boží
ochranu.
- Gratianus: Já touto dýkou zabiju nepřítele,
450 i kdyby to byl obr.

⁴⁵ Edmund se v této chvíli snad pokřizuje.

- Amandus: Já touto puškou z dálky
rozpráším všechny šiky.
- Edmund: Tak tedy pod mým vedením
vstupte do lesa.
- Všichni: Běda! Utečte! Nová strašidla
chystají zbraně na naše hlavy.
- Edmund: Zbabělí zajíkové!
Stůjte a podívejte se, jaký pošetilý strach vás děsí.
- 455 Medea:⁴⁶ Dej mi to listí.
Xantippe: Nedám, má ruka tenhle kousek
popadla první.
- Medea: Já ho popadla první, mlč,
chrliš lži.
- Xantippe: Ty, ty páchneš lží!
Fuj, ty podsvětní příšero!
- Medea: Fuj, ty pekelná svině!
Nedáš mi ho?
- Xantippe: Vypuť duši, ty vnučko Tartaru!
460 Nedám!
- Medea: Vyškubu ti vlasy z hlavy!
Xantippe: Já ti nejdřív
vyškrábu oči, ty milenko pekla!
- Medea: Plútonova
sestro!
- Xantippe: Kerberova kostro!
- Medea: Nevěsto Stygy!
- Xantippe: Nedáš mi ho?
- Medea: I kdyby Jupiter z nebe metal blesky,
nedám!
- Xantippe: Ty kale z Acherontu, sýčku z Tartaru,
465 městská stoko, dvojče⁴⁷ Proserpiny, feno,
zmije, bezzubá travičko, jdi do nejhlubších
pekelní! Ať propast Avernu pohltní tenhle mor!
- Edmund: Jsou to dvě stařeny, které se do krve hádají.
Paninko, ctěná pro své zásluhy stejně jako pro svá léta,
470 utiř se.
- Xantippe: Co po mně chceš, zlověstný sršní?

⁴⁶ Jména stařen Medea (podle bájně kouzelnice z Kolchidy) a Xantippe (podle manželky filozofa Sókrata, která se stala symbolem hádavé ženy) odkazují na jejich čarodějnické schopnosti a svárlivou povahu.

⁴⁷ Lat. *Proserpinae ectypon*. Slovo řec. původu *ectypon* znamená „reliéf“ nebo obecně „kopie“, „věc vytvořená podle nějakého vzoru“.

- Edmund: Uklidni se trochu. Sem jsem dnes při zbožné
hře dal svatou sošku malého Boha.
Nevíš, kdo ji omylem odnesl?
- 475 Xantippe: Neřádný chlapče!
Máš mě snad za harpyji?⁴⁸ Nevidíš,
že jsem tu nasbírala jen houby?
- Edmundus: Umírám strachy! Místo je prázdné,
bez toho, co jsem tam nechal.
- Alanus: Možná leží svatá soška
odhozená na skále.
- Filindus: Nebo ji někdo lstivě schoval do úkrytu.
Sincerinus: Ale podívej, blíží se sem nějaký muž, který nese dříví.
Toho se přátelsky zeptej.
- 480 Filindus: Buď zdrav, dobrý muži! Přicházíš se svým
dřívím z borovic ze vzdálených míst lesa?
- Venkovan: Panáčku můj! Zdaleka,
ze středu lesa.
- Edmund: Nevyděsil tě
při práci žádný pekelný přízrak?
- Alanus: Žádný lupič?
- Venkovan: Do těchto tichých hájů mířím denně
už od dětství a denně se vracím bez úhony.
- 485 Edmund: Mně však odtud nějaký dravý havran nebo jestřáb
odnesl svatou sošku Boha.
- Venkovan: Já o tom nic nevím,
přisahám při Hromovládném.
- Sincerinus: Ptáš se toho, kdo nic neví.
Buď sbohem.
- Venkovan: Vy také.
- Ptáčník: Nestoudní dvounožci!
Co mi tu v lese zmateně povykujete?
- 490 Edmund: Zmírni svůj hněv.
- Alanus: Nikdo tu hlasitě
nekřičí.
- Ptáčník: Nestoudná mládeži! Zahnali jste mi hejno
ptáků, kteří se již již slétali do sítí.
- Filindus: Útočíš na nevinné.
- Ptáčník: Rychle zmizte
a vraťte háji klid. Jestli ne, zaplatíte mi
za ušlý zisk nejednou ranou.
- 495

⁴⁸ *Harpyia, ae, f.* – mytická bytost, zobrazovaná napůl jako žena, napůl jako dravý pták.

- Alanus: Ten člověk má tvrdé srdce!
 Sincerinus: Jak hromuje!
 Filindus: Jak zpupně se na nás obořil!
 Edmund: Tohle tomu muži
 snadno odpustím. Avšak kde je má láska? Kde? To krutou
 bolestí drásá mé nitro. Kdyby mi předtím lupič
 vzal život, snáze bych tu smrt snášel.
- 500 Alanus: Zadrž slzy, Edmundě!
 Všichni: Stejná bolest zasáhla
 i duše tvých druhů.
 Filindus: Ale věř, že co ti dnešek odnesl,
 to ti zítřejší den na pokyn nebes vrátí.
 Všichni: Toho chceme dosáhnout prosbami a modlitbami.

10. SCÉNA

Florimundus a jeho druhové zvou s předstíraným přátelstvím truchlícího Edmunda ke hře, aby se vyhnuli podezření z krádeže.

- 505 Higinus: Už se ví, jak dopadla historka, kterou jsme sehráli?
 Amentius: To bude vědět Florimundus. Řekl bych,
 že Edmundovo nitro drásá pocit bolesti
 nad ztracenou věcí.
- Rosilus: Zdáčky jsem ho viděl
 v slzách, hrud' se mu otrásala
 vzlyky.
- 510 Musulus: Toho jsem si všiml i já. Naříká.
 Florimundus: Přátelé, role se obrátily.
 Všichni: Jak se teď Edmundovi daří?
 Florimundus: Ten, který ještě nedávno skákal bezuzdnou radostí,
 se dnes rozplývá v pláči a zpívá žalozpěv!
 Amentius: Obviňuje snad někoho ze zločinné krádeže?
- 515 Florimundus: To jsem nemohl zjistit. Utajil jsem před ním svůj návrat,
 a tak se vyhnul rozhovoru.
- Musulus: To neschvaluji. Prcháš-li ze strachu před tím,
 koho jsi podvodem poškodil, snadno mu přijde na mysl
 podezření, že viníkem zločinu jsi ty.
- Florimundus: Nemá žádné podezření.
- 520 Musulus: Přesto však bude lepší,
 když se ten, kdo zavinil sehraný podvod,
 skryje za předstírané přátelství.
- Higinus: To bude nejlepší.

- Florimundus: Pojdte tedy společně se mnou k nám domů.
Z mých lstivých úst poplynou hladká⁴⁹ slova
soucit s bratrovým neštěstím a zároveň
povzbuzení k veselým žertům.
- 525 Všichni: Dobře. Tví druhové se s nepohnutou tváří
budou svorně přetvařovat s tebou.
- Florimundus: Bratře! Jsem zdrcen
tvým nářkem a rozpoložením! Odčerpala snad
tvým údům sílu nemoc?
- Edmund: Ach, bolest vězí v mé duši!
Ty o tom nic nevíš, Florimunde? Jakou pohromou
530 na mě udeřil neblahý osud?
- Florimundus: Copak?
- Edmund: Nevíš,
co se stalo se svatou soškou mého Jezulátka?
- Florimundus: Rozbila se snad křehká soška nárazem o zem?
- Edmund: Ach! Něco horšího!
- Rosilus: Dotkla se jí snad zlodějská ruka?
- Edmund: Ach! Tou vzpomínkou obnovuješ nevýslovnou ránu!
- 535 Florimundus: Jaký sup se toho dravou rukou odvážil?
- Edmund: Nevím.
- Všichni: Boží ať toho člověka potrestají!
- Florimundus: [...] bratře, ten zločin
pomstím touto pravici.
- Edmund: Nevím, kdo to udělal.
- Musulus: Věřte, že Themis nenechá tento zločin bez pomsty.
- Florimundus: Odlož bolest! Pozvedni zatím svou mysl nadějí,
540 že se znovu budeš těšit z věci, kterou jsi ztratil.
- Higinus: A připoj se jako průvodce
k nám, kdo se radujeme.
- Edmund: Bolest mě plní hořkostí,
která mi bere chuť žertovat!
- Florimundus: Alespoň trochu ten pelyněk zmírni medem!
Pojď! Podvol se naší lásce.
- Edmund: Budiž, podívej, že vás mám rád.
- 545 A jaký druh zábavy se chystáte provozovat?
- Florimundus: Chceme soutěžit na zeleném trávníku
v tanečním umění.
- Edmund: Mám rád smích Chloridy.⁵⁰
- Hilarinus: Oživte lry tepátky! Ať zazní k tanci.

⁴⁹ Lat. *byssinus*, *a*, *um* – vyrobený z jemného plátna, z batistu. *Byssina verba* – pěkná, hladce plynoucí slova.

⁵⁰ *Chloris*, *idis*, *f.* – bohyně květů.

- 550 Edmund: Já budu odpočívat na měkkém drnu a dívat se na pohyby vašich nohou.
- Florimundus: Dost jsme se natančili.
Teď se dejme do hry s látkovým míčem.
- Higinus: Vyberme si ale nějaké rozlehlejší prostory.
- Rosilus: Z této strany se otvírá pole.
- Florimundus: Tam, druhové.
Edmunde! Chceš jít s námi?
- 555 Edmund: Dovolte, abych na tomto místě počkal, až se nasytíte radovánek.
- Florimundus: Jak si přeješ.

11. SCÉNA

Edmund, hnáný bolestí ze ztráty Jezulátka, odejde od bavící se společnosti. Když dává průchod bolesti i lásce, přijde k němu samo Jezulátko, dá se mu poznat a zanechá mu ponaučení, že si má na obranu proti veškerému strachu, třeba i ze samé smrti, vyzbrojit čelo svatým nápisem „Ježíš Nazaretský“.

- 560 Edmund: Běda! Marné světské radosti! Všechny sladkosti vzniklé z rozkoše, kterou zrodilo umění nebo vrtkavé smysly, jsou mdlé chuti. Nemučí mě po nich o nic menší bolest. Dokud k osiřelému srdci v objetí nepřivinu ztracené Jezulátko, mám duši plnou pelyňku! Ó, podobizno mého líbezného Bůžka! Poklade můj! Kdykoli se mi v představách znovu zjeví tvá podoba, do srdce se mi zabodne nový osten! Ach! Kdo mi tě vzal?
- 565 Jezulátko: Buď zdrav, Edmunde!
- Edmund: Kdo je ten host?
- Jezulátko: Neznáš snad tvář toho, kdo k tobě mluví?
- Edmund: Odpusť! Nevím, že bych tě kdy viděl.
- Jezulátko: Ale vždy jsi mě měl v lásce a já zase tebe.
- Edmund: Jak to? Nevím, že bych tě někdy viděl ve škole.
- 570 Jezulátko: Co to říkáš? Nikdy jsi necítil, že stojím po tvém boku?
- Edmund: Nikdy, opravdu mi věř, říkám se vši upřímností, že nevím, že bych tě někdy viděl.

- Jezulátko: A já ti se vší upřímností říkám,
že jsem Edmunda jako jeho přítel všude doprovázel.
- 575 Edmund: Jsi snad Rosillus? Nebo snad sám můj bratr?
S těmi mě učitel většinou dává dohromady, jeden sedí
po mé pravici, druhý po levici.
- Jezulátko: Já miluji Edmunda více než jeho bratr
a byl jsem ti ještě věrnější.
- Edmund: Žertuješ.
Mluv jasněji. Mé srdce hoří podivuhodným ohněm,
který zažehla tvá slova, ó hoste!
- 580 Jezulátko: Ještě mě nepoznáváš?
Edmund: Tvé čelo, oči a růžová ústa
i líbezná řeč prozrazují, že se podobáš (ó, ta bolest!)
mému ztracenému Jezulátku. Chci, abys byl mým druhem,
jen mi prozrad' jméno.
- Jezulátko: A slibuješ mi věrnost?
Slibuješ lásku?
- 585 Edmund: Jestli si to přeješ, přísahám! Ženeš
mé srdce zajaté láskou, abych chtěl tebe jediného.
Jezulátko: Přechti si tedy jméno, které mám napsané na čele.
Edmund: Ó Jezulátko! Ó Svatý! Ty jsi přišel ke mně, Ty, hoste
z nebe?
- Jezulátko: Tvá láska je tak mocná, že mě tvé prosby přitáhly!
Přišel jsem, abys mě našel. Hle, jsem tu!
- 590 Edmund: Svou láskou překonáváš má přání. Neboť jsem se bál jen
jednoho a jen ta nešťastně odcizená (ó, ta bolest!)
vosková soška, ta jediná mi naháněla úzkost.
- Jezulátko: Vím.
Pro tuto starostlivou lásku sis zasloužil spatřit
mou pravou tvář.
- Edmund: Vzdávám úctu Bohu! Ó má lásko!
- 595 Jezulátko: A to není všechno. Ještě stále se třeseš a bledneš strachem
před falešnými přízraky?
- Edmund: Veškerý strach
a všechny smutek prchá z mé duše. Plníš
mé srdce ambrosií a zaplavuješ ho nektarem.
- Jezulátko: Aby tě tedy nadále
600 nic netrápilo rozechvělým strachem,
ať jsou to hrozby smrti nebo hrůza Stygy,
nastav tomu (podívej) tento štít. Když po probuzení
pozvedáš údy z lože, aby pracovaly, i když se vracíš do lože,
hleď si vštípit do paměti nápis ze svatého kříže:

- 605 Edmund: „Ježíš Nazaretský, král židovský“
Ó lásko! Ale kde jsi? Kam jsi mi náhle zmizel z očí?
Má lásko! Kdo Tě zahnal na útěk? Kdo Tě vyrvál
mým očím? Ach vrať se! Ach vrať se, má lásko!
- Amentius: Co to? Jaký chlapec, jehož tvář i oděv vypadá cize,
se lichotí k Edmundovi?
- Higinus: Má mnohem půvabnější tvář
než kdokoli z lidí.
- 610 Rosilus: Florimunde, rychle sem! Rychle!
Florimundus: Proč mě voláš?
Rosilus: Jaký host to doprovází Edmunda?
Florimundus: Ten mladík vypadá jako cizinec, je nebesky spanilý.
Musulus: Co to?
Amentius: Jak nadmíru líbeznou má tvář.
Ros. k Flor.: Jeho zářící tvář a vzhled prozrazují božský původ.
Florimundus: Snad je to nějaký duch⁵¹ poslaný z nebeského sboru.
- 615 Higinus: Běda mi, že jsem ničemně porušil práva někoho tak
zbožného a nebi drahého.
Florimundus: Běda mi, že jsem tu lest vymyslel!
Higinus: Kajícně vrátím vše, co jsem vzal.

12. SCÉNA

Ostatní druhové jsou toho zdálky svědky, zasáhne je lítost nad závistí vůči Edmundovi, poprosí ho o odpuštění viny a nabídnou mu sami sebe za společníky v jeho zbožnosti.

- Amentius: Edmunde! Co tě trápí?
Musulus: Běžíš sem celý udýchaný,
aby sis s námi promluvil?
- 620 Edmund: Ach, zmocnil se mě dychtivý zápal
po něčem jiném. Neprošel vám před očima někdo
se skvostnou tváří?
- Amentius: Nikdo.
Druh 2: Nikdo.
Edmund: Ach, jak mě bolí,
že mi nebeský host zmizel z očí
bez rozloučení!
- Amentius: Ráčil se snést z nebe
před tvůj zrak?

⁵¹ Lat. *Genius*, *ii*, *m.* – původně duch, který doprovází člověka od narození. Později obecně alegorická postava, která zastupuje jakoukoli osobu, věc nebo abstraktum. Zde ovšem použito ve smyslu „duchovní, nehmotná bytost“.

- 625 Edmund: A byla to dokonce sama má láska,
Božské Dítě. Ó, jak mé srdce přetéká nebeskou sladkostí,
která se do něj vlila! Ó, kéž bych se jen mohl
podělit o chuť nektaru, jehož jsem se napil!
- Musulius: Kdo je tak mocným
magnetem, že přitáhl Boha, aby mluvil s poníženými?
- 630 Edmund: Zalíbily se mu prosby, slzy a horoucí srdce,
s nimiž jsem hledal ztracenou voskovou sošku!
Ó dobrý Bože! Překonal jsi má přání!
- Amentius: Jakým darem přineseným z nebe tě tvůj host uctil?
Pověz nám všechno.
- Edmund: Je třeba, aby to věděl
i Florimundus.
- Florimundus: Zde jsem!
- Edmund: Florimunde, kéž bys!
- 635 Florimundus: Pověz,
jaký já sot roztančil tvé srdce?
- Edmund: Bratříčku můj!
Ten, koho jsem hledal, poctil Edmunda
svou přítomností v podobě Jezulátka.
- Florimundus: Bratře, laskavost, již ti svatě prokázal Bůh,
mě ohromuje. Co ti chtěl
takový host?
- 640 Edmund: Ó, zanechal mi mysl a srdce
opojené nebeským medem.
- Florimundus: Co dál?
- Edmund: Dal mi
ponaučení, která je třeba si vrýt do paměti a do srdce
jako do cedrového dřeva. „Abys mohl pohrdat,“ pravil,
„hrozbami smrti, piš si co nejčastěji na čelo tato svatá slova:
Ježíš Nazaretský, král židovský.“
- Florimundus: Ó bratře! Ó Boží lásko! Jak, ach jak se stydím!
- 645 Higinus: Edmunde, kajícně se vrhám k tvým nohám.
- Edmund: Proč naříkáš, Florimunde? A proč ty
pláčeš, příteli?
- Oba: Ušetři, ušetři viníky!
- Edmund: Vstaň
ze země, bratře. Jakou vinou jste se na mně provinili?
- Oba: Ach my ničemní! Naše bezbožná ruka
je příčinou tvého smutku a bolesti.
- 650 Higinus: Vezmi si zpět (ale odpustíš nám?)
svatou kořist a smiluj se, vezmi si ji. Ušetříš nás?

- Edmund: Pozvedni
kolena ze země.
- Florimundus: Nebudeš oprávněně žádat,
aby nás, viníky, učitel po zásluze potrestal?
- 655 Edmund: Mí nejdražší, odložte strach. Dříve sám
odpykám bolest a trest na zlopověstném kříži,
než bych na své milé přivolal pravici mstitele.
- Florimundus: Edmunde, budeš mít bratra ještě rád?
- Edmund: Nikdy ho nepřestanu
milovat.
- Všichni: Necháš druhy, aby se připojili
k tvé zbožnosti?
- 660 Edmund: Raduji se a veselím! Příklady
vaší ctnosti mi přinesou poučení, přátelé!

EPILOG

Napomíná mládež, aby se, touží-li sdílet plody svatého přátelství s Květem Nazaretským, snažila mít a zachovat si stejné barvy, červeň cudnosti (což je podle Aristotela nejkrásnější barva a podle názoru Diogena barva ctnosti) a bělost nevinnosti.